

Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Тримесечен обзор
Октомври – декември 2008

■ Политическата ситуация в страна се изостри след като Европейската комисия спря отпускането на 220 млн. евро за предприєдинителната програма ФАР. Опозицията използва случая да атакува остро правителството и дори да поиска неговата оставка. Партиите от тройната коалиция отговориха на това предизвикателство с категорично изявление, че няма да се стига до предсрочни избори, въпреки че се усеща нарастващото напрежение между отделните партии в нея.

■ Опозиционните партии в дясноцентристкия спектър усилват своята активност с оглед приближаващите догодина избори за парламент. Сред тях водеща политическа партия е ГЕРБ, която вероятно ще има най-голямата парламентарна група в следващото Народно събрание. Същевременно малките десни партии започват все по-активно да търсят варианти за сближаване и евентуално коалиране. Това се отнася преди всичко за партиите ДСБ и СДС, но към тях се присламчват и някои други по-малки партии.

■ Липсата на устойчива мотивация сред електоратите на отделните партии е причина за нестабилността в подкрепата за тях. Това прави проблематични прогнозите за структурирането на партийната система след изборите догодина. Засега сигурни да влязат в следващия парламент са само четири партии. Факторът, който засилва още повече неизвестните е икономическата криза, която застрашава страната. Това може да предизвика сериозни размествания на политическите пластове и да направи следващите избори трудни за прогнозиране.

СЪДЪРЖАНИЕ

съдържание	1
1. Политическата ситуация	2
2. Състояние на политическите партии и развитие на партийната система в България.....	3
2.1. Партиите от управляващата коалиция	3
2.1.1. БСП.....	3
2.1.2. НДСВ	5
2.1.3. ДПС	7
2.2. Опозиционните партии в дясно центристското политическо пространство	8
2.2.1. СДС	8
2.2.2. ДСБ.....	9
2.2.3. БНД	10
2.2.4. ГЕРБ.....	10
2.2.5. "Атака"	11
2.2.6. "Движение Напред"	12
3. Общественото мнение	12
4. Основни изводи и прогнози	14

1. Политическата ситуация

Политическите процеси през изминалото тримесечие се определяха най-вече от два основни фактора – нарастващото противопоставяне между управляващи и опозиция, довело до изостряне на политическия тон и проявяващите се и в България последици от световната икономическа криза.

Една от причините за напрежението между управляващи и опозиция е свързана с усвояването на средствата от европейските фондове и реформите в системата на правосъдието и вътрешните работи. Напрежението се изостри след като Европейската комисия отказа да възстанови акредитацията на агенциите в Министерството на финансите и Министерството на регионалното развитие, управляващи средствата по програма ФАР. По този начин страната загуби окончателно средства в размер на 220 млн. евро. Според комисарят по разширяването Оли Рен, България не само, че не е постигнала напредък, но е и натрупала нови слабости. Последната проверка на Комисията показва, че са разкрити дори нови нередности, за които не бяха огласени подробности. Ясно е обаче, че става дума за корупционни практики, тъй като Оли Рен заяви, че корупцията продължава да бъде основен проблем в България и това се наблюдава при управлението на европейските фондове.

От правителството на Станишев изразиха разочарование от решението на Комисията, като го обявиха дори за несправедливо. Премиерът Станишев заяви, че през последните месеци е свършена огромна работа по преодоляване на проблемните области, но това за съжаление не е отчетено от ЕС.

Обективно погледнато обаче решението на Комисията за пореден път доказва, че правителството няма ясна стратегия за това как да се справи с проблемите. Въпреки че беше назначен специален зам. министър-председател в лицето на Меглена Плугчиева, който да координира и контролира усвояването на средствата от европейските фондове, до този момент в действителност не е постигнат желанието напредък.

Крайната реакция на опозицията след решението за окончателното спиране на средствата по програма ФАР беше очаквана. Общото мнение на опозиционните партии се изрази с обичайното искане за незабавна оставка на правителството и предизвикане на предсрочни парламентарни избори. Опозицията за пореден път изразява своята негативна оценка по отношение на управляващата коалиция, без обаче да предлага конкретни мерки за решаване на проблемните области. Икономическата ситуация в България в резултат на Световната икономическа криза се отрази и на политическия дебат в страната. Първият сектор от икономиката, в който вече се наблюдават кризисни явления е строителния бизнес. След като години наред този отрасъл беше най-динамично развиващия се и способстваше в голяма степен за високия икономически растеж, сега в него се наблюдава силно свиване на пазара. Причините за това са комплексни, но може би най-важната от тях е увеличаването на лихвените проценти по кредитите от страна на банките и по-високите изисквания за получаване на кредити.

В резултат на това редица строителни фирми вече спряха работа по своите проекти и преустановиха дейността си. Според експерти се очакват и фалити. Наблюдава се отлив и на чуждестранни инвеститори, които инвестираха предимно в закупуване на жилища и сгради в планинските и морски курорти.

Очакванията са, че кризата в страната ще се отрази в най-силна степен догодина. Това ще доведе до забавяне на икономическия растеж, увеличаване на безработицата и свиване на потреблението. Най-сериозен проблем обаче представлява растящия дефицит по текущата сметка, което може да изправи страната пред сериозни финансови трудности.

Последиците от икономическата криза се отразиха върху дебата по бюджета за следващата година, който бе преразгледан на два пъти. Според премиерът Станишев една от основните задачи на българската държава през следващата година ще бъде гарантирането на приходната част на бюджета. Данните за изпъл-

ненията на бюджета за 2008 г. показват, че за последното тримесечие на годината има известно намаляване на постъпленията в приходната част на бюджета. В бюджетът за следващата година е заложен икономически растеж от 4,7%. Ако има риск от бюджетен дефицит, Министерският съвет ще може да свива допълнително разходите на министерствата над вече обявената 10% по-ниска субсидия. Тя ще може да се харчи само ако приходите го позволяват.

Опозицията изтъкна, че макрорамката на бюджета за следващата година не отговаря на реалната икономическа обстановка. Заложените 4,7% икономически растеж са оптимистични, а приходите са завишени. Според лидерът на ДСБ Иван Костов е необходимо да се намали данъчната и осигурителната тежест, като в бюджета бъде заложен дефицит вместо с излишък, както и да бъдат свити публичните разходи.

Последиците от икономическата криза ще се отразяват и занапред на политическата ситуация в страната. Наближаващите парламентарни избори догодина вероятно ще бъдат повлияни силно от икономическата криза в случай, че се оправдаят прогнозите на песимистите за сериозни сътресения в българската икономика.

2. Състояние на политическите партии и развитие на партийната система в България

2.1. Партиите от управляващата коалиция

Изминалото тримесечие беше наситено със събития за партиите от управляващата коалиция. В две от тях – БСП и НДСВ се проведеха партийни конгреси, които показаха тенденциите и насоките на развитие в двете партии. За ДПС последните месеци бяха изпълнени със скандали, които се отразяват на публичния облик на партията.

От друга страна, критиките на опозицията към управляващите все повече се засилват, като за това в най-голяма степен допринася провала на управляващите по отношение на усвояването на средствата от европейските фондове.

2.1.1 БСП

Най-важното събитие за БСП във вътрешнопартиен план беше проведения редовен конгрес на партията в края на месец ноември. Основните резултати от работата на конгреса бяха приемането на нов устав и програма на партията. Решенията на конгреса показаха, че партията е единна и консолидирана, като вътрешнопартийните противоречия между отделни нейни ключови фигури поне на този етап остават на заден план, с оглед предстоящите парламентарни избори догодина.

Очаквано, Сергей Станишев, чиято кандидатура за партиен лидер остана единствена, бе преизбран от делегатите на конгреса с убедителен резултат – 97%. Този резултат дава на Станишев огромна легитимност и доверието на партията, които са необходимо условие за приключване на управленския мандат на коалицията и фактор за консолидацията на БСП около лидера в контекста на наближаващите избори.

Пред конгреса Станишев очерта основните приоритети, които стоят пред БСП като партия в контекста на предизвикателствата пред българското общество, които трябва да бъдат решени в близко бъдеще. Станишев даде и оценка на работата на правителството, което оглавява. Според него за всичките години на прехода досега, в България не е имало по-ляво и социално ориентирано правителство от сегашното, като основната заслуга за това е на БСП.

Станишев посочи още и основния приоритет, който стои пред партията – изработване на ясна програма насочена към проблемите на хората, която има за цел да създаде предпоставки за устойчиво подобряване на материалното благосъстояние на гражданите. Според Станишев, за да бъде реализирана тази цел е необходимо партията да спечели следващите парламентарни избори.

В своето слово пред конгреса, Станишев даде оценка на световната икономическа криза и нейното отражение върху страната. Според него, освен големите негативи, които носи със себе си, тази криза реабилитира социалистическия проект в световен план, от

което трябва да се възползват и българските социалисти, предлагайки ясна алтернатива за икономическо развитие на страната.

На конгреса на БСП бяха направени съществени промени в устава на партията. Най-дискусионни бяха тези, които забраняват съвместяването на партийни и държавни постове. Изключение е направено единствено за партийния лидер, който може да бъде и министър-председател. Направените промени цялят по-голяма диференциация и автономия между партията и нейните представители във властта. Въпреки че бяха приети единодушно, с 517 гласа "за", нито един "против" и само 3 "въздържали се", се чува и критики по отношение на последиците, които биха могли да имат за партията тези промени в устава.

Сред основните критици бяха някои от ключовите ръководни фигури в партията. Така например, според Румен Овчаров в бъдеще това разделение може да доведе до противоречия в работата на БСП, тъй като се създава възможност партийното ръководство да доминира над изпълнителната власт, в ситуация при която партията е управляваща. Министърът на икономиката Петър Димитров беше още по-краен, окачествявайки промените като "политически абсурд". Дори премиерът и лидер на БСП Станишев показва известни резерви с мнението, че едни подобни промени не са от толкова съществено значение за развитието на партията, тъй като това едва ли ще подобри координация между различните управленски нива.

В действителност на тези промени не може да се гледа само еднозначно. От една страна, по този начин се дава възможност за по-съществена автономия на тясно партийните функции на ръководните органи на партията от функциите, които изпълнява в публичната власт, което е предпоставка за по-голям контрол и демократичност, но от друга страна тези промени могат да доведат до противоречия между партийното ръководство и изпълнителната власт, тогава когато е в ръцете на партията. Това може да създаде условия за политическа неефективност при вземането на управленски решения.

Друга съществена промяна е въвеждането на мандатност за партийните ръководители на всички нива в партията. Те ще могат да заемат съответния ръководен пост само два мандата или общо 8 години.

Новият устав въвежда статутът на съратник и симпатизант, които ще имат право да участват във формирането на политически позиции и да участват активно в прояви, свързани с партията. Съратниците ще имат право на съвещателен глас, както и да участват в преки вътрешнопартийни избори и референдуми.

Друга промяна е тази, която преименува Висшият съвет на партията, който вече ще се казва Национален съвет. На конгреса бяха избрани и членовете на новия Национален съвет. Най-много гласове получиха Сергей Станшиев, кмета на Смолян Дора Янкова, председателя на Народното събрание Георги Пирински, министъра на културата Стефан Данаилов, министъра на транспорта Петър Мутафчиев, лидера на "Лявото крило" в партията Янаки Стоилов, председателя на парламентарната група на "Коалиция за България" Ангел Найденов, председателя на Държавната агенция за младежта и спорта Весела Лечева, министъра на вътрешните работи Михаил Миков и общинския съветник в Столичния общински съвет Георги Кадиев.

В Националния съвет попаднаха още две от най-влиятелните фигури в БСП Румен Овчаров и Румен Петков, които бяха реабилитирани след политическите скандали станали с тях през последните две години. Съдът обяви Румен Петков за невинен във връзка с делото за изнасяне на класифицирана информация, довела до огласяване на щатен сътрудник на службите. Румен Овчаров от своя страна запази своите вътрешнопартийни позиции след като отново бе избран за лидер на най-голямата организация на БСП – тази в София, дни преди конгреса на партията.

В Националният съвет на БСП попадна и един знаков бизнесмен – Георги Гергов, който стана и зам. председател на местната организация на БСП в Пловдив.

Няколко от най-спорните фигури в БСП не блязоха в Националния съвет като един от най-големите критици на правителството и политиката на партията Илия Божинов от "Лявото крило", депутатите Надка Балева, бившия председател на комисията за царските имоти Пламен Ранчев, бившия кмет на Дупница Първан Дангов – един от основните критици на Румен Петков.

На конгреса на БСП беше приета и нова програма на партията, на базата на която ще бъде изработена и бъдещата предизборната програма. Програмата на БСП показва стремежът на партията да формулира по-ясно лявата си идентичност и социална ориентированост, стоящи в основата на нейната идеология. Програмата и посланията, заложили в нея са насочени към твърдото електорално ядро и по-тясна периферия на партията. Това е особено важно за партията сега, когато критиките, че е загубила своя "ляв облик" по време на мандата на правителството, което оглавява, намира реален израз в отлив на електорат – тенденция, която се наблюдава през последните две години по време на проведените местни избори и избори за Европейски парламент.

Проблемите на управлението, свързани преди всичко с критиките на ЕС – израз на което са спрените средства от предприемаческите фондове, а и задаващите се икономически проблеми в страната, вследствие световната икономическа криза са сериозни изпитания за БСП. Фактът, че БСП е най-голямата сред управляващите партии в коалицията, чиито лидер оглавява правителството само по себе си означава, че отговорността за управлението и негативите, които то носи в най-голяма степен засягат именно социалистическата партия. Намаляването на икономическия растеж през следващата година и повишаването на безработицата в страната като последици от икономическата криза неминуемо ще се отразят върху предизборната стратегия на БСП, тъй като кризата ще засилва негативизма към партията, поради това, че тя е управляваща.

Ето защо, оставащите месеци от мандата на правителството ще бъдат определящи за представянето на БСП на парламентарните избори догодина.

2.1.2. НДСВ

Подобно на своя коалиционен партньор БСП, НДСВ също проведе партиен конгрес. Конгресът имаше основната задача да потвърди направените промени на предишния конгрес, чиито решения не бяха вписани в съда, поради обжалване от страна на отцепилите се от партията депутати, които по-късно създадоха партията Българска нова демокрация (БНД).

Конгресът очерта няколко основни тенденции във вътрешнопартиен план. Първо, Симеон Сакскобургготски беше преизбран за лидер на партията, което отхвърли съмненията появили се преди конгреса, че може да се оттегли и да посочи свой наследник. Това показва, че промени в лидерския пост няма да настъпят преди изборите догодина, тъй като оставайки начело на партията Сакскобургготски се явява основен фактор за запазване на нейната цялост и консолидация. В противен случай биха настъпили разцепления и вътрешнопартийни борби, които засега остават латентни единствено поради факта, че Симеон Сакскобургготски остава неоспорим лидер в партията.

Второ, НДСВ показва, че остава лоялен партньор в коалицията и че няма да предизвика предсрочни парламентарни избори оттегляйки се от правителството. В същото време обаче партията ще продължи да демонстрира своя облик, критикувайки предложения на своите коалиционни партньори тогава когато това е необходимо или е в разрез с нейните политически разбирания. Редица нейни действия през изминалото тримесечие потвърдиха това.

Трето, във вътрешнопартиен план в ръководството на партията все по-силно започва да доминира групата около Милен Велчев, потвърждение на което са лицата избрани в Политическия съвет на партията.

От друга страна, на преден план все повече излиза фигурата на председателят на

парламентраната комисия по вътрешен ред и сигурност Минчо Спасов, който става все по-популярен със стила на поведение, който демонстрира в комисията, която оглавява. През последните месеци Минчо Спасов се превърна в едно от най-популярните лица на партията и вероятно той ще бъде основен фактор, чрез който ще бъде граден публичния образ на партията по време на предизборната кампания догодина. В този смисъл трябва да се разглежда избирането на Минчо Спасов за зам. председател на партията. Освен Спасов за зам. председател бе избран и бившият председател на Народното събрание Огнян Герджиков. Досега НДСВ имаше трима зам. председатели – Марина Дикова, Милен Велчев и Илия Лингорски, които запазиха постовете си.

Изборът на членовете на Политическия съвет на партията оформи основното ядро, около което в бъдеще ще се гради и развива НДСВ. Тук основа роля има лидерът на партията. Според партийния устав лидера лично посочва 11 члена на Политическия съвет. Сакскобургготски посочи за членове кмета на Симитли Апостол Апостолов, зам. кмета на Стражица Верка Божкова, областния управител на Враца Антонио Георгиев, депутатите Милен Велчев, Огнян Герджиков, Марина Дикова, Деница Димитрова, Олимпи Кътев, Нина Чилова, Христина Христова и зам. председателя на партията Илия Лингорски.

Делегатите на Конгреса избраха за членове за Политическия съвет – депутатите Антония Първанова, Станимир Илчев, Минчо Спасов, Соломон Паси, както и икономиста Владимир Каролев и Владимир Даскалов. По право в Политическия съвет влизат лидера на партията Сакскобургготски и председателя на парламентарната група на НДСВ Пламен Моллов.

На конгреса бяха избрани и членовете на Контролния съвет на НДСВ – Андрей Баташов, Мария Ангелиева, Веселин Близнаков, Борислав Владимиров, Снежана Гроздилова, Иван Иванов и Мариана Костадинова.

Конгресът потвърди решението на предишния форум, с което преименува партията в Национално движение за стабилност и

възход (НДСВ). Освен това бяха направени и няколко промени в устав на партията. Новият устав на партията разделя ръководната партийна работа от участието в изпълнителната власт. Така в Политическия съвет няма да могат да влизат министрите от НДСВ.

Особен интерес предизвика словото на лидера на НДСВ Симеон Сакскобургготски, в което бяха заложени важни политически послания. Във вътрешнопартиен план, лидера на партията остро разкритикува начина, по който функционира НДСВ. Според него много депутати и координатори на партията не вършат добре своите партийни задължения във връзка с координацията и комуникацията между различните нива в партията. Един от основните вътрешнопартийни проблеми, според Сакскобургготски, са продължаващите борби за постове между дейците в партията, което води до противоречия и интриги. Последното създава предпоставки за намаляване доверието към НДСВ, което затруднява консолидацията, която е особено необходима в предстоящата предизборна година.

В своето слово пред конгреса Симеон Сакскобургготски даде оценка и за работа на НДСВ като част от управляващата коалиция. Според него основната причина за "ударите и клеветническите кампании" срещу партията се дължат на това, че тя е съумяла да промени политическото статукво в страната. Лидерът на НДСВ заяви, че участието на партията в сегашния кабинет е политическа необходимост с цел гарантиране на стабилността в страната, особено в ситуация, когато се задават основни опасности за демокрацията като национализма и популизма. Симеон Сакскобургготски категорично отхвърли съмненията, че НДСВ е изчерпана партията, която скоро се слезе от политическата сцена. Според партийният лидер, за да бъде опровергана тази теза обаче, е необходима консолидация и интензивна работа.

На конгресът на партията бяха гласувани политически манифест и няколко резолюции. Манифестът посочва основните либерални ценности, които изповядва партията, а също

така и политическите цели, които НДСВ ще следва в бъдеще. Основно място се отделя на финансовата стабилност, устойчивия икономически растеж, модернизацията на пенсионната система, реформирането на здравеопазването, либерализацията на енергийния сектор, борбата с монополите и картелите и др.

Една от резолюциите защитава необходимостта от промяна в избирателната система и въвеждането на задължително гласуване, с което се цели прекратяване на порочната практика от последните местни избори за купуване на гласове.

2.1.3. ДПС

През изминалото тримесечие ДПС беше една от най-дискутираните партии в публичното пространство. Повод за това стана самоубийството на секретаря на политическия кабинет на ДПС Ахмед Емин, което се случи в личната резиденция на лидера Доган. Според запознати Ахмед Емин е човекът, който отговаря за финансирането на ДПС – нещо, което по-късно лидера на партията опроверга.

Това самоубийство стана повод за различни спекулации и мнения, като за това основна роля изиграха политици от опозиционните партии, които лансираха различни версии включително и съмнението, че Емин е бил убит. Впоследствие разследващите органи потвърдиха версията за самоубийство, след като бе намерено и предсмъртно писмо, адресирано до Доган.

Въпреки това самоубийството на Емин даде началото на вълна от нападки и критики към Ахмед Доган, като в медиите се появиха интервюта на редица съратници на Доган в миналото, който впоследствие бяха отстранени от партията, превръщайки се по този начин в негови политически врагове. По този начин на дневен ред отново излезе темата за корупционните практики на ДПС, за наличието на "черна каса" в партията и т.н. Вследствие тези интервюта, прокуратурата се самосезира и започна проверка по изнесената информация.

ДПС беше замесена и в един друг скандал. Опозицията поиска да бъде направена

проверка от парламентарната комисия по вътрешен ред и сигурност за резултатите от водено разследване от службите под името "Лиана", което впоследствие е било прекратено – неоснователно според лидерите на опозиционните партии. Според опозицията разследването е за корупция и незаконно финансиране на политически партии, където са замесени и лица от ДПС. По случая тече проверка.

От ръководството на ДПС отхвърлиха обвиненията. Ахмед Доган заяви, че се готви целенасочен сценарий за дискредитиране на партията и че част от този план е и самоубийствата се Емин. Доган заяви, че той не може да си обясни мотивите на Емин. Според лидера на ДПС този случай се отразява твърде негативно на партията, каквато изглежда е била и целта на този акт.

Каквито и съмнения да остават по отношение на причините за самоубийството на Емин, факт е че близо месец след това, една от основните теми в медиите беше именно това събитие. Това несъмнено се отрази негативно върху облика на ДПС.

Продължаващите от няколко месеца силни нападки и обвинения от страна на опозицията към ДПС, достигнаха своята кулминация след едно изказване на лидера на ГЕРБ Бойко Борисов. В едно от най-гледаните телевизионни предавания Борисов направи един коментар по повод на така нар. "възродителен процес" в България, извършен от комунистическия режим, който предизвика сериозен скандал. Борисов заяви, че не целите на "възродителния процес" са грешни, а неговите методи. Според него смяната на турските имена с български, което беше направено с българските турци по време на комунистическия режим не е трябвало да става по този начин. Правилният път според лидера на ГЕРБ е бил български имена да бъдат слагани единствено на новородените етнически турци.

Това изказване на Борисов предизвика сериозна критична реакция от страна на политическия елит, като общата оценка е, че подобно изказване е недопустимо и се явява прецедент в най-новата демократична исто-

рия на страната. От ДПС реагираха остро и заявиха, че ще се обърнат към Европейската народна партия, в която членува ГЕРБ и ще поискат официална позиция от тяхна страна.

Впоследствие Борисов оправда своето изказване, като заяви, че той категорично осъжда "възродителния процес" в България и че е допуснал грешка и не е бил добре разбран.

Въпреки това, Борисов продължи в този стил с още едно свое изявление, лансирайки и една друга крайна теза, свързана с ДПС. Според него, за да остане във властта ДПС е способна на всичко, "дори и да прибегне до терористични действия" и това да предизвика етнически сблъсък.

Последица от всички тези събития и изказвания, свързани директно или индиректно с ДПС безпорно се отразяват на партията и на политическия и публичен дискурс в обществото като цяло. Подобни нападки към ДПС водят до консолидиране на партията, която в такива случаи извежда на дневен ред темата с етническия мир в страната и възможността за засилване на етническото напрежение, вследствие на подобни атаки от страна на нейните политически опоненти. Разбира се в страната няма никакви основания да се говори за етническо напрежение, като използването на подобен подход от страна на ДПС цели по-скоро консолидацията на нейния електорат около ДПС.

Това, което може да се очаква по отношение на ДПС в следващите месеци до парламентарните избори е засилване на критиките и атаките към партията от страна на опозиционните партии и преди всичко от ГЕРБ и Атака.

2.2. Опозиционните партии в дясно центристкото политическо пространство

През изминалото тримесечие процесите в дясното политическо пространство бяха особено динамични. Тенденцията на сближаване на основните десни политически партии започна да придобива реални измерения. Сред дясната парламентарна опозиция започна да се обсъж-

да идеята за създаване на обща парламентарна група, която ще включва представителите на партиите членки на Европейската народна партия и Българска нова демокрация (БНД).

От друга страна, критиките на дясната опозиция към правителството продължиха да се засилват. Наближаването на парламентарните избори догодина, в контекста на Световната икономическа криза, последиците от която вече се забелязват и в България, допълнително увеличават напрежението между управляващата коалиция и опозиционните партии.

2.2.1. СДС

За СДС изминалото тримесечие беше особено динамично и наситено със събития, които ще определят процесите на развитие на политическата партия в навечерието на парламентарните избори догодина.

Най-важното събитие за СДС беше избора на нов лидер на партията. Направените промени в устава на СДС на последната Национална конференция регламентираха възможността партийния лидер да се избира чрез вътрешнопартийни избори от членската маса.

Изненадващо за мнозина на тези вътрешнопартийни избори отказа да се яви сегашния лидер Пламен Юруков. Той е човек в най-голяма степен допринесъл за направените промени в устава на партията, които на практика създават предпоставки за засилване на вътрешнопартийната демокрация и разширяване на политическия диалог в нея.

Основният мотив на Юруков за това негово решение е, че не среща голяма подкрепа сред членовете на партията, в което се е уверил при своята обиколка на партийните организации по места. Юруков заяви, че той със сигурност би спечелил изборите за лидер още на първия тур. За него обаче това не е достатъчно условие, за да съумее да консолидира партията за предстоящите парламентарни избори догодина.

В действителност зад решението на Юруков стоят и други фактори. Безпорно влияние оказаха и твърденията, че той сътрудничи на специалните служби, които бяха тира-

жирани в публичното пространство и впоследствие опровергани от Държавна агенция "Национална сигурност" (ДАНС). Това определено засили недоверието към Юруков, което пък се отразява на партията като цяло.

От друга страна, Юруков стана лидер на СДС като дойде "отвън", без преди това да е имал каквато и да е сериозна биография свързана със СДС. Това определено се отрази на нагласите и доверието към него, както на различните групировки в партията, така и сред по-широката членска маса.

В надпреварата на изборите за лидер бяха издигнати шест кандидатури на депутатите Мартин Димитров и Иван Сотиров, бившия секретар на президента Стоянов Румен Христов, кмета на Кюстендил Петър Паунов, бившия председател на Народното събрание Александър Йорданов и Цоньо Ботев.

В предизборните платформи на кандидатите за лидер нямаше съществени различия. Всички те заявиха, че са готови да работят за обединение на десницата в България и че основната цел, която стои пред СДС е възстановяване на доверието на избирателите към партията.

Имаше известни различия сред кандидатите по отношение на това с кои десни партии биха си сътрудничели в бъдеще. Според Мартин Димитров СДС трябва да спре да се вглежда назад към миналото и да води безсмислен дебат за вината за разцеплението на десницата. Той се обяви за общи действия с другите десни партии, които да са поставени върху основата на ясни идеи и ценности.

На съвсем различно мнение е Иван Сотиров, който заяви, че би работил за дясна коалиция само след като политиците, отговорни за разцеплението на десницата, поемат своята политическа отговорност. Това изявление на Сотиров показва неговите резерви по отношение на създаване на коалиция между СДС и ДСБ.

На изборите, проведени на 14 декември се явиха над 70% от имащите право на глас членове на партията, което показва, че промяната в устава, цяляща по-голяма ангажираност на членската маса е постигнала своя резултат.

Нито един от участниците не успя да получи повече от 50% от гласовете, поради което бе проведен и втори тур. На него се явиха Мартин Димитров, който събра най-много гласове на първия тур и Румен Христов. В крайна сметка се наложи Мартин Димитров.

На новият лидер на СДС му предстои сложната задача да консолидира партията и да създаде условия за възстановяване на доверието към нея. За момента социологическите проучвания показват, че при едно самостоятелно явяване на изборите СДС няма да успее да преодолее избирателната бариера. Ето защо, въпросът за търсене и намиране на диалог с други десни партии с цел сформироване на коалиция остава открит.

2.2.2. ДСБ

През изминалото тримесечие от ДСБ продължиха със своите критики към управляващите, като изнесоха нови данни за корупция по висшите етажи на властта. Партията беше активен участник в започналата проверка във връзка с разработката на службите "Лиана" – свързана с ДПС, за която вече стана дума. Този стил на поведение на ДСБ има за цел от една страна да доведе до конфликти сред управляващите, индикации за което има отдавна. От друга страна, чрез активни опозиционни действия от ДСБ целят засилване на вниманието към себе си, с оглед приближаващите парламентарни избори.

Социологическите данни показват, че засега подкрепата за партията не расте, което поставя въпроса за нейното политическо бъдеще. На преден план излиза необходимостта от търсене на сътрудничество с други десни партии – най-вече със СДС с цел преодоляване на избирателната бариера. Това определено би превърнало двете партии във фактор при една евентуална бъдеща дясна коалиция, за каквато говорят отдавна партиите членки на Европейската народна партия, включително и ГЕРБ.

Костов дори заяви, че неговата партия е готова на общи опозиционни действия срещу управляващата коалиция, които включват дори и "Атака". Волен Сидеров обаче кате-

горично отхвърли идеята на Костов, обвинявайки го в неискреност, тъй като според него "Атака" още преди две години по време на президентските избори се обяви за изграждане на общ фронт срещу управляващите, но тогава не намери подкрепа.

Безспорно от желанието и готовността за диалог от страна на ръководството на ДСБ ще зависи дали ще бъде образувана дясна коалиция със СДС и други по-малки десни партии. Засега остават редица въпросителни, тъй като противници на идеята има, както в ДСБ, така и в СДС. Най-проблематичен пред бъдещото обединение ще бъде въпроса с начина, по който ще бъдат формирани избирателните листите. Този въпрос може да бъде основната пречка за общо явяване на изборите, тъй като партиите трудно ще намерят консенсус по него.

2.2.3. БНД

Партия Българска нова демокрация (БНД), която беше сформирана след разцепление в НДСВ, така и не може да намери своя партиен облик. Опитите на партията да се наложи като един от субектите в дясното политическо пространство на този етап не водят до резултат.

Социологическите проучвания показват, че БНД засега няма шансове за самостоятелно попадане в следващия парламент. Ето защо от БНД правят опити за коалиране с други партии от десницата, каквито разговори се водят вече повече от месец. Първа стъпка в това отношение е реализиране на идеята за образуване на обща парламентарна група на опозицията, изключваща радикално дясната "Атака. Тази идея беше повдигната преди повече от половин година от шефа на парламентарната група на ОДС Йордан Бакалов, която тогава така и не намери подкрепа. Сега същата тази идея се лансира от БНД.

Дори и да има резултат от това начинание, то по никакъв начин не решава въпросите около изборите. Ето защо, през следващите месеци от БНД ще насочат всичките си усилия в създаване на предизборна коалиция с помощта на която да получат парламентарно представителство.

2.2.4. ГЕРБ

През изминалото тримесечие социологическите проучвания за пръв път отчетоха спад в доверието към ГЕРБ. Това на пръв поглед изглежда малко изненадващо с оглед видимите неуспехи на правителството и ниското доверие от страна на гражданите към него. Като най-голяма опозиционна партия би следвало ГЕРБ да се възползва от тази ситуация и да набира по-голяма популярност и подкрепа. Това обаче не се случва като причините за това могат да бъдат търсени в няколко основни направления. На първо място, намаляването на доверието към ГЕРБ вероятно се дължи на негативната оценка, която дават гражданите на крайно критичните и граничещи на моменти с нормалния политически тон изказвания, които прави лидера Борисов. Стана дума вече за неговото изказване по повод "възродителния процес" в България, което провокира политически и обществен скандал.

Безспорно крайната реторика на Борисов, постоянните нападки, популизъм и обвинения срещу управляващите, без реално да бъде дадена конкретна програмно изразена алтернатива от негова страна, са причина за намаляващото доверие към партията. Разбира се бъдещето ще покаже дали спада в доверието към ГЕРБ се явява тенденция или е временно явление. Българският електорат е силно неустойчив и се влияе от ситуационни фактори, поради което са възможни, както електорални сривове за дадена партия, така и резки електорални възходи.

Друг фактор, който вероятно е повлиял за отлива на електорат от ГЕРБ е свързан с корупционния скандал в Столична община и зам. кмета, отговарящ за транспорта Велизар Стоилов. Стоилов бе едно от най-приближените до кмета Борисов лица. Срещу него бяха отправени обвинения, че е лобирал за определени фирми, при конкурсите за линиите на Столичния градски транспорт. Борисов веднага уволни Стоилов, като заяви, че дори и при съмнения за корупция, той е длъжен да предприеме подобен ход, тъй като това вреди на имиджа на неговата партия.

В началото на месец декември беше направена една законова промяна от Народното събрание, която по индиректен начин касае Борисов и ГЕРБ. На първо четене бяха направени промени в Закона за местното самоуправление и местната администрация, където отпада забраната кметове да бъдат и партийни лидери. Сега няма законова пречка Борисов официално да оглави партията, която сега се ръководи от Цветан Цветанов.

2.2.5. Партия "Атака"

През изминалото тримесечие партия "Атака" предприе няколко инициативи, с които напомни за своя радикален национализъм. От партията се обявиха срещу построяването на ислямски център в София. Идеята за построяване на ислямски център и джамия е на Главното мюфтийство в България, което е придобило собственост върху терен в София. Един от основните инвеститори в проекта е организацията Ислямска конференция. Лидерът на "Атака" Волен Сидеров заяви, че неговата партия ще се противопостави на това намерение на мюфтийството в България и дори ще предприемат радикални действие и ограничаване на протести. Според Сидеров, този център ще бъде заплаха за националната сигурност на страната, тъй като има вероятност той да се превърне в средище на ислямския фундаментализъм.

Друга инициатива на партия "Атака" беше свикания митинг от нейното ръководство по повод годишнина от подписването на Ньойския мирен договор след Първата световна война, след който България губи редица територии. В тази връзка от политическа партия „Атака“ излязоха със специална декларация, в която се заявява, че териториите, населени с хора с българско самосъзнание, намиращи се в пределите на Сърбия и БЮР Македония, следва да бъдат предадени обратно във владение на България. Става дума за територията около гр. Струмица в Македония и т.нар. Западни покрайнини в Сърбия, населени преобладаващо с етнически българи.

Според ръководството на партия "Атака", за да започнат преговори за присъединяване към Европейския съюз - БЮР Македония и Сърбия трябва да върнат споменатите територии на България. В противен случай България трябва да наложи вето на присъединяването на тези страни, ако един ден този въпрос бъде на дневен ред.

Депутатът от "Атака" в Европейския парламент Димитър Стоянов лично връчи декларацията на партията в представителството на Европейската комисия в България, пред чиято сграда бе проведен митинга. Декларацията беше връчена и в посолствата на БЮР Македония и Сърбия.

След като в продължение на няколко месеца "Атака" смекчаваше своята радикална реторика и политически стил на поведение, с тези действия показа отново своята същност. Това поведение от една страна е типично за "Атака", тъй като става дума за една радикално дясна популистка формация. От друга страна обаче, тези действия могат да бъдат разглеждани и като политическа стратегия на партията. Причина за това може да се търси във факта, че в момента "Атака" има конкурент на електоралното поле в лицето на Бойко Борисов и ГЕРБ. Стана дума вече, че Борисов използва реторика типична за националистическите формации. Ето защо, от "Атака" виждат в лицето на ГЕРБ политически конкурент, от гледна точка на това, че има вероятност част от типичния електорат на "Атака" да гласува за партията на Борисов. Поради това и в бъдеще може да се очаква, "Атака" да залага на политически радикализъм тогава когато това е й необходимо в чисто стратегически план.

Важно събитие за Волен Сидеров, а за партията като цяло беше приключването на съдебния процес, в който лидера на "Атака" и неговата съпруга Капка Сидерова бяха обвинени. Двамата бяха оправдани от съда в делото за подбуждане към лъжествидетелстване по повод инцидента на магистрала "Тракия". Сидеров изрази задоволство от решението на българския съд, като още веднъж подчерта, че целия този процес е бил инициран от бившия вътрешен министър Румен Петков.

Социологическите проучвания показват, че "Атака" продължава да има добра електорална подкрепа (виж глава "Общественото мнение"). Дали обаче ще бъде потърсена за следизборни коалиции от десните партии ще зависи най-вече от политическата конюнктура и разположението на силите в Народното събрание.

2.2.6. "Движение Напред"

Мотивът ни за включване на този нов политически субект в настоящия анализ е продиктуван от електоралния потенциал, който социологическите изследвания дават на това движение – достатъчен според някои дори за преминаване на избирателния праг.

Това движение бе създадено след обединяването на три на пръв поглед коренно различни по идеологически профил и традиции формации – Земеделски народен съюз (ЗНС) на Стефан Личев, ВМРО на Красимир Каракачанов и партия "Лидер" с неформален ръководител крупния бизнесмен Христо Ковачки. Партия "Лидер" нашумя особено след местните избори, когато успя да навлезе в местната власт в редица региони на страната. Останаха редица съмнения, че успехите си тази партия дължи на купуването на гласове – особено тревожна практика, довела до сериозен политически и обществен отзвук в България.

Включването на ВМРО към коалицията с "Лидер" доведе до напускане на ССД на Стефан Софийски от парламентарната група на БНС. Това щеше да доведе до разпадане на групата, но към нея се включи движение "Гергьовден", което напусна групата на ОДС. Сега новата парламентарна група се казва "Движение Напред" и се оглавява от лидера на ВМРО Красимир Каракачанов. Очаква се към коалиция "Движение Напред" официално да се присъедини и "Гергьовден", ръководена от Любен Дилов.

Бизнесменът Христо Ковачки е една твърде противоречива и спорна фигура, което се потвърди и от последните събития свързани с неговата личност. Прокуратурата повдигна обвинения срещу Ковачки за фи-

нансови измами и укриване на данъци в особено големи размери, поради което му бе наложена мярка парична гаранция в размер на 200 хил. лева. Ковачки веднага се защити като заяви, че това е целенасочена политическа атака срещу него. Бъдещето ще покаже дали обвиненията ще издържат пред съда.

Този случай обаче със сигурност ще повлияе на новото движение. Ако обвиненията бъдат потвърдени, съществуването на "Движение Напред" е под въпрос, тъй като тази коалиция разчита предимно на финансовите средства на Ковачки.

ЗНС на Стефан Личев е партия раздирана от противоречия и конфликти, доказателство за което бе последния конгрес на партията. От друга страна, през последните няколко години ВМРО показва силен политически опортюнизъм, което свива доверието в партията до собствената ѝ политическа клиентела, в името на която нейното ръководство е готово на всякакви коалиции. Подобна е и ситуацията с "Гергьовден". Това е една малка партия клиентелистки ориентирана, поради което не се радва на особена популярност. Ето защо, успехът на "Движение Напред" без партия "Лидер" и Христо Ковачки би бил немислим.

3. Общественото мнение

През изминалото тримесечие върху общественото мнение безспорно влияние оказва ефекта от световната финансова криза, която вече се усеща и в България. От друга страна, влияние върху нагласите на българските граждани до голяма степен оказва все по-изостреният конфликт между управляващи и опозиция, с оглед приближаващите парламентарни избори и неуспехите на правителството във връзка със спрените средства от европейските фондове.

Представително проучване, проведено от социологическа агенция "Алфа Рисърч" в края на ноември показва тенденциите в развитието на нагласите на избирателите към основните проблеми, които стоят пред страната. Така например, проучването показва, че близо 40% от имащите право на глас считат светов-

ната икономическа криза за основно предизвикателство, пред което е изправена страната. В тази връзка съвсем основателно се засилват притесненията както за цялостното икономическо развитие, посочено като проблем от близо 52% от анкетиранията, така и въпроса свързан с материалното състояние на гражданите в личен план, на което отдават първостепенно значение повече от 51% от отговорилите.

Проблемите свързани с развитието на икономиката, свързани с предизвикателствата и последиците от световната икономическа криза се отразяват като цяло върху доверието на гражданите към политическите партии и управлението на страната като цяло. Като цяло общественото мнение е скептично настроено по отношение на способността на правителството да се справи с кризата, което потвърждава тенденцията на ниска степен на доверие към него, като едва 8% от избирателите дават положителна оценка за дейността му. В тази връзка в одобрението за работата на премиера Сергей Станишев се наблюдава известен спад от 19% на 17%, в сравнение с края на месец септември.

Проблемите свързани със средствата от европейските фондове се отразяват върху доверието към министрите ангажирани в най-голяма степен с тяхното усвояване. Проучването на Алфа Рисърч показва спад в доверието към вицепремиера Меглена Плулчиева и министъра на регионалното развитие Асен Гагаузов. Гражданите продължават да бъдат силно критични и към дейността на министрите, ангажирани в областта на финансите и икономиката. Индексът за дейността на министъра на икономиката Петър Димитров има отрицателни стойности (-10.2). Такива са и нагласите към финансовия министър Пламен Орешарски (-6.4), което прави двамата най-неодобряваните членове на правителството.

Негативното отношение към работата на правителството обаче не рефлектира в посока засилване на доверието към опозицията. Показателни са отговорите на анкетиранията граждани, за това дали управляващите или опозицията биха могли да се справят по-добре с последи-

ците от икономическата криза. Доверие на опозицията оказват 43% от избирателите, които са по-малко дори от тези, които имат доверие на управляващите по този въпрос (48%).

Изострянето на политическия дебат в страната и засилването на напрежението между управляващи и опозиция не води до коренна промяна в изборните нагласи на гражданите. Проучването на Алфа Рисърч показва, че повечето партии разполагат с ограничени ядра от твърди симпатизанти, което прави подкрепата за тях неустойчива и зависеща от редица конюнктурни фактори.

Така например, поведението на лидера на ГЕРБ Бойко Борисов предизвиква силно разочарование през изминалото тримесечие, дори и сред неговите симпатизанти. 40 на сто от избирателите осъждат изказването му за възродителния процес. Това изглежда се отразява на ГЕРБ и Бойко Борисов, които губят обществено доверие, намалява и тяхната електорална подкрепа.

Проучването на Алфа Рисърч показва, че към месец декември 2008 година за ГЕРБ биха гласували 20.1% от избирателите, което е спад с повече от 4% в сравнение с преходното проучване правено от агенцията. Подкрепата си за ГЕРБ оттеглят предимно избиратели с по-ниски доходи, живеещи в областните центрове и по-малките населени места. За момента те заемат позиция на колебаещи се и в зависимост от конюнктурата може да се преориентират към друга партия, или да върнат своята подкрепа към ГЕРБ.

Втора политическа партия по електорална подкрепа продължава да е БСП. За партията биха гласували около 15% от избирателите, като и тук се наблюдава известен спад. Безспорно в това отношение влияят неуспехите в управлението. Разрастването на икономическата криза би могло също да повлияе негативно на електоралната подкрепа за партията.

Освен БСП от управляващата коалиция устойчивост в електоралните нагласи показва и ДПС. За партията биха гласували около 6% от избирателите, което всъщност е и нейното твърдо ядро. Събитията свързани с партията

през последните месеци, както и нападките за корупция и злоупотреби с власт не оказват сериозно въздействие върху собствените ѝ привърженици, тъй като партията продължава да разчита на твърдия си етнически електорат.

За НДСВ преминаването на 4 процентната бариера продължава да бъде проблематично. Засега партията може да разчита на гласовете на 2,2% от избирателите.

От останалите партии сигурни шансове за присъствие в следващия парламент има и "Атака". За "Атака" биха гласували повече от 6% от избирателите, което показва, че партията има устойчива подкрепа и електорален контингент.

Дясноцентристкото пространство продължава да бъде силно фрагментирано, а подкрепата за отделни партии – свита до минимум. Четири партии се ползват с относително еднаква подкрепа в диапазона 1% - 2%, което прави неизвестни шансовете им за парламентарно представителство. За ДСБ биха гласували 1.8%. Новосформираната коалиция Движение "Напред" между ВМРО, ЛИДЕР и ЗНС привлича подкрепата на 1.7%. Повдигнатите обвинения срещу неформалния лидер на джигението бизнесмена Христо Ковачки вероятно ще се отразят върху и без това твърде неустойчивия потенциал на партията.

Макар да не са най-актуални към момента, скандалите около СДС през последните месеци буквално сричат имиджа на партията. Само за един месец общото доверие спада от 13% до 6%, а електоралният ѝ потенциал се свива до 1.5%. Ето защо, за бъдещето на партията ще бъде особено важен пътя и политиката, която ще начертае новия лидер. Търсенето на коалиционни партньори е един от възможните варианти за развитие на партията в бъдеще.

Липсата на устойчива мотивация сред електоратите на отделните партии е причина за нестабилността в подкрепата за тях. Това прави проблематични прогнозите за структуриране на партийната система след изборите догодина. Факторът, който засилва още повече неизвестните е икономическата криза, която застрашава страната. Това може да

предизвика сериозни размествания на политическите пластове и да направи следващите избори трудни за прогнозиране.

4. Основни изводи и прогнози

1. Политическата ситуация в страна се изостри след като Европейската комисия спря отпускането на 220 млн. евро за предприемаческата програма ФАР. Подобно действие, което лишава окончателно дадена страна от ЕС от получаване на финансови средства се извършва за първи път от Европейската комисия. Реакцията от българските политически среди от управляващата коалиция беше от крайно разочарование до опит да се обвини Европейската комисия в пристрастно отношение към България. Впоследствие правителството коригира своята позиция и потърси нови форми на диалог с Брюксел, вследствие на което се стигна до посещението в София на Генералния директор на Генерална Дирекция "Разширяване" към ЕС и се постигна споразумение за по-тясно сътрудничество, по-силен контрол и взаимодействие при реализирането на останалите програми на ЕС. Основните обвинения на Комисията по повод спирането на средствата бяха свързани с обвиненията за корупция и несправяне на съдебната система с редица дела, по които са били повдигнати обвинения за нарушения и корупционни практики за тази програма. Също така, друга причина е слабата координация и комуникация с Брюксел, а и недостатъчна ефективност на българската администрация при изготвянето на проекти.

В крайна сметка българската страна използва случая, за да засили мерките, особено по отношение на корупционни практики, за да ревизира редица програми, за да не се повтаря този прецедент и в следващи случаи, особено при усвояването на оперативните програми, отпуснати на България след присъединяването към ЕС.

Опозицията използва случая да атакува остро правителството и дори да поиска неговата оставка. Партиите от тройната коалиция отговориха на това предизвикателство с категорично

изявление, че няма да се стига до предсрочни избори, въпреки че се усеща нарастващото напрежение между отделните партии в нея.

Това особено се проявява в опитите на НДСВ за растяща самостоятелност и претенции към някои действия на правителството. Така например остро разногласие се очертава по повод на датата за евентуалните избори за Европейски парламент и националните парламентарни избори, като НДСВ настоява датата за изборите да бъде една и съща. Затова се налага обаче промяна в Конституцията. Засега БСП и ДПС се колебаят по тази тема, но тя в най-скоро време ще излезе на преден план. Същевременно се появиха остри критики на някои ръководни членове на БСП към отделни министри на НДСВ, на които НДСВ отговори не по-малко рязко.

Въпреки тези различия едва ли преди редовните избори НДСВ ще напусне коалицията. Следователно ако не възникнат извънредни поводи тройната коалиция ще изкара мандата си и ще дочака редовните избори за парламент.

2. Основната партия в управляващата коалицията БСП съумя след последния конгрес да консолидира редиците си, което се прояви и в почти единодушния избор на Сергей Станишев да председател на партията. Независимо от това в партията се открояват противоречия на две нива. От една страна, това е идеологическото ниво, където формиралото се ляво крило с лидер Янаки Стоилов, обвинява ръководството на партията и правителството във воденето на дясна политика, която не отговаряла според тях на социалния облик на лявата БСП. Това крило успя да се наложи частично при приемането на нова програма, включвайки по-радикални антикапиталистически постановки в нея.

От друга страна, на друго ниво сблъсъка се очертава между отделни групи, свързани с различни икономически и бюрократични интереси в партията. Тук водещо място заемат крилото около Румен Овчаров, който е лидер на Софийската градска организация на БСП и крилото на Румен Петков, което загуби по-

зиции през последните месеци. Специфична самостоятелна група в партията са гравитиращите около Станишев по-млади дейци, които той лично привлече в ръководството на партията като Кутев, Николов, който наскоро стана главен редактор на "Дума", Добрев и други. Те под една или друга форма ще се опитват да модернизират партията, макар че срещат сериозна съпротива от старата гвардия, която засега запазва силни позиции.

Според социологическите проучвания, БСП се очертава да получи около 15 % от гласовете на изборите, но не е изключено този процент да е по-висок вследствие на активната дейност на партията в предизборна обстановка. С това тя се очертава засега като втора политическа сила в парламента след ГЕРБ и при положение, че остане извън управлението, тя ще бъде основната опозиционна сила на една евентуална дясноцентристка коалиция.

3. За първи път от доста време ДПС се намира в не особено комфортна ситуация, вследствие на редица скандали в партията, което доведе до отслабване на политическите позиции на лидера – Ахмед Доган. Очертава се определено напрежение в партията, въпреки че засега то е по-скоро латентно, но откроява тенденцията на бъдещи конфликти след евентуално оттегляне на лидера Доган, който управлява партията еднолично и авторитарно. Същевременно ДПС ще продължава да играе важна роля в политическия живот на страната, с подкрепата която получава от турското население в страната, което ѝ гарантира и присъствие в следващия парламент. Засега основен съюзник на ДПС е БСП и при възникващи комбинации за бъдещо управление на страната двете партии отново по всяка вероятност ще бъдат заедно в коалиция.

4. Опозиционните партии в дясно центристкия спектър усилват своята активност с оглед приближаващите догодина избори за парламент. Сред тях основна и водеща политическа партия е ГЕРБ, която вероятно ще има най-голямата парламентарна група в следващото Народно събрание. Засега партийното ръководство на ГЕРБ категорично отказва да формира

предизборни коалиции с надеждата евентуално да получи абсолютно мнозинство, което от днешна гледна точка не изглежда реалистично. Същевременно тя отчита и факта, че ще ѝ трябва съюзници в следващия парламент и с оглед на нейните интереси най-близко ще бъдат евентуално партиите ДСБ и СДС. Въпреки че има сближаване между ГЕРБ и крайно радикалната националистическа партия Атака, в ГЕРБ добре осъзнават, че един подобен коалиционен съюз ще предизвика недоволството на Европейската народна партия, поради което ГЕРБ отсега заявява, че няма да формират такъв.

Същевременно при условие, че в следващия парламент влязат само четири партии – БСП, ДПС, ГЕРБ и Атака, не е изключено ГЕРБ да потърси индиректната подкрепа на Атака без да я включва в правителството, т.е. Атака да подкрепи евентуално самостоятелно правителство на ГЕРБ. Същевременно малките десни партии започват все по-активно да търсят варианти за сближаване и евентуално коалиране. Това се отнася преди всичко за партиите ДСБ и СДС, но към тях се присламчват и някои други по-малки партии. И в ДСБ и в СДС има среди, които са против подобен съюз, тъй като има сериозни предубеждения срещу позициите и лидерите в тези формации. В СДС има особено силни противници на лидера на ДСБ – Костов, който провокира преди години разцепление в СДС и формира партията ДСБ. Много е важно в СДС какъв курс ще поеме новия лидер и дали ще получи подкрепа за предизборен съюз с други партии или ще се наложи линията за самостоятелно явяване. Същевременно едно самостоятелно явяване и на СДС, и на ДСБ е твърде рисковано, тъй като според прогнозите те нямат шансове да прескочат четири процентовата бариера за влизане в парламента.

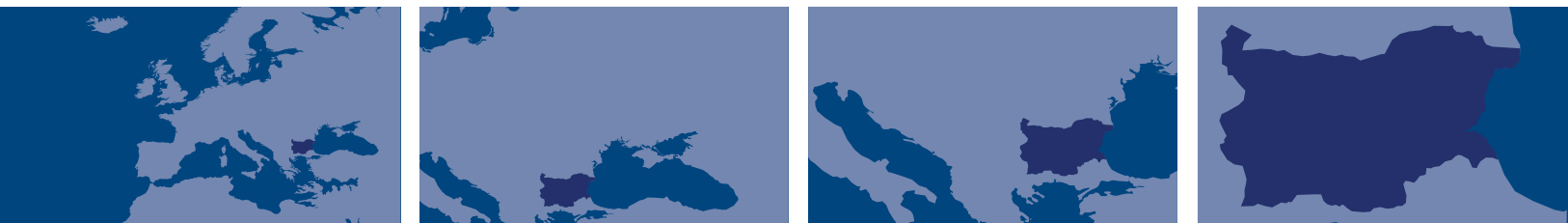
Следователно през следващите месеци ще наблюдаваме различни ходове, в които ще се преплитат както търсенето на общи действия и формули за взаимодействия между по-малките десни партии, така и откритата опозиция за подобни коалиционни формули в самите партии.

5. Партия Атака се стреми да балансира между по-крайния и по-умерения политически курс. По-умерената линия ѝ е необходима да остави отворена врата за евентуален съюз с ГЕРБ, ако нещата стигнат дотам, че на ГЕРБ е необходима подкрепата на Атака, за да формира правителство. От друга страна, за да не отблъсне своите избиратели Атака е принудена периодично да демонстрира крайно радикалния си националистичен политически курс, за да запази облика си на радикална опозиция. Това балансиране между тези две линии ще се отдава все по-трудно на лидера Сидеров с приближаването на изборите, което се проявява в някои реакции на членове и симпатизанти на Атака, които не одобряват умерената политическа линия. Затова вероятно в близките седмици Атака ще трябва да изясни политическия си курс, за да запази досегашните си електорални позиции, които ѝ гарантират влизане в следващия парламент.

За редактора:

Проф. доктор на философските науки Георги Карасимеонов е ръководител на катедра "Политология" в СУ "Св.Климент Охридски", директор на Института за политически и правни изследвания и главен редактор на списание "Политически изследвания". От 1991 до 1998 г. е бил председател на Българската асоциация за политически науки.

Контакт: ipls@dir.bg

Адрес

Фондация "Фридрих Еберт"
Бюро България
п.к. 859
ул. "Княз Борис I" 97
1000 София, България

Заявки

Фондация "Фридрих Еберт"
Бюро България
г-жа Емирия Бургазлиева
е-mail: office@fes.bg
факсМ +359 (2) 9802438

Всички текстове са достъпни онлайн
www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация не съвпадат непременно с тези на фондация "Фридрих Еберт" или на организациите, за които работят авторите.